

2017-053

Archeologienota Zulte Kapellestraat

Verslag van Resultaten

Bert ACKE en Maarten BRACKE

8-5-2017

Titel: Archeologienota Zulte Kapellestraat

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke en Maarten Bracke

Projectcode bureauonderzoek: 2017D86

Intern projectnummer: 2017.053

Locatiegegevens: Zulte Kapellestraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 84610 en Y:178464; X: 84727 en Y: 178527

Kadastergegevens: Zulte, Afdeling 1, Sectie B, perceelnrs. 483C en 484B (zie figuur 6)

Topografische kaart: zie figuur 4 en 5

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog) en Luc Taelman (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Zelzate, 08/05/2017

© Maarten Bracke, p/a Leegstraat 170, 9060 Zelzate. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

<u>1.</u>	<u>INLEIDING</u>	<u>4</u>
1.1.	WETTELIJK KADER	4
1.2.	ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1.	VRAAGSTELLING	4
1.2.2.	RANDVOORWAARDEN	4
1.3.	WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1.	MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2.	ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3.	ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4.	WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5.	SELECTIE BRONNEN	6
<u>2.</u>	<u>BUREAUONDERZOEK</u>	<u>7</u>
2.1.	HUIDIGE TOESTAND	7
2.2.	GEPLANEDE WERKEN	8
2.3.	LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	10
2.3.1.	TOPOGRAFISCHE SITUERING	10
2.3.2.	LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	12
2.3.3.	BODEMKUNDIGE SITUERING	15
2.3.4.	GEOLOGISCHE SITUERING	15
2.4.	HISTORISCHE SITUERING	18
2.5.	ARCHEOLOGISCHE SITUERING	23
<u>3.</u>	<u>SYNTHESE</u>	<u>25</u>
3.1.	ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	25
3.2.	AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	25
3.3.	VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM	26
3.4.	VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	27
3.5.	BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	28
<u>4.</u>	<u>SAMENVATTING</u>	<u>29</u>
<u>5.</u>	<u>BIBLIOGRAFIE</u>	<u>29</u>
<u>6.</u>	<u>BIJLAGES</u>	<u>31</u>

1. Inleiding

1.1.   Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning te Zulte Kapellestraat, waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2.   Onderzoeksopdracht

1.2.1.   Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2.   Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaarde gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied, de directe omgeving en van de gemeente Zulte in het algemeen werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

---

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie wordt gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast wordt in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en worden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen wordt afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site, niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein bevindt zich aan de Kapellestraat te Zulte, gelegen in de provincie West-Vlaanderen. De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 3450m² en bevindt zich langsheen de straatzijde. Kadastraal gezien betreft het de perceelnummers 483c, 484b en 484a. Momenteel is het plangebied volledig in gebruik als akkerland zoals duidelijk te zien op onderstaande figuur.

Figuur 1 Zicht op het projectgebied (bron: google.be).

2.2. Geplande werken

Aan de zuidzijde van de Kapellestraat plant de initiatiefnemer de bouw van enkele woningen met een nieuwe wegenis (oppervlakte 3450m²). Het betreft in totaal 11 nieuwbouwwoningen met achterliggende tuintjes. Het gaat in detail om één open en tien halfopen bebouwingen. De nieuwe wegenis zal de verbinding maken met de Kapellestraat en wordt op het plan omschreven als een 'ontsluitingsmogelijkheid'. 8 van de woonkavels bevinden zich ten oosten ervan en 3 woonkavels ten westen. De ontsluitingsweg bevindt zich tussen woonkavel 8 en 9. Het achterliggende gebied blijft ongewijzigd en wordt niet ontwikkeld. Deze zone wordt niet verder behandeld in deze archeologienota.

Figuur 2 Uitsnede uit het plan geplande werken (bron: initiatiefnemer).

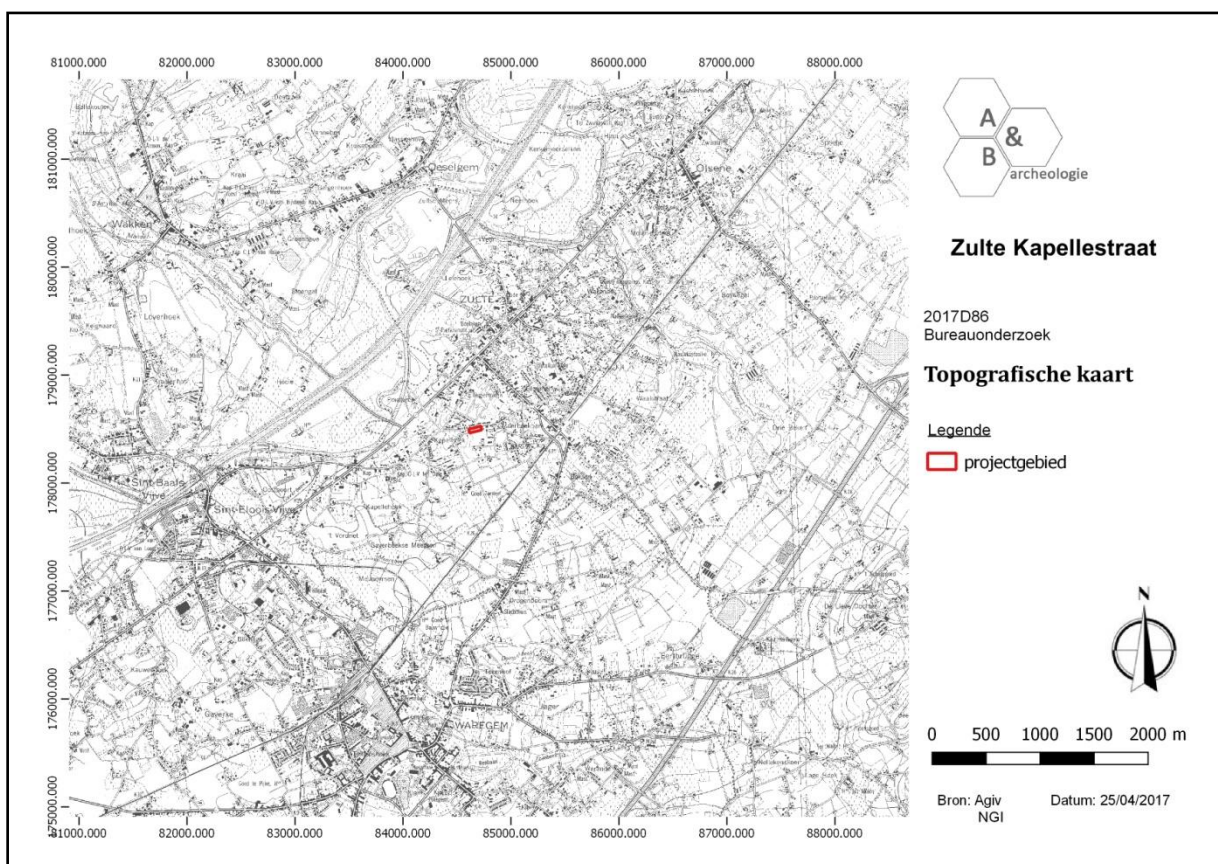

Figuur 3 Detailopname van het plan geplande werken (bron: initiatiefnemer).

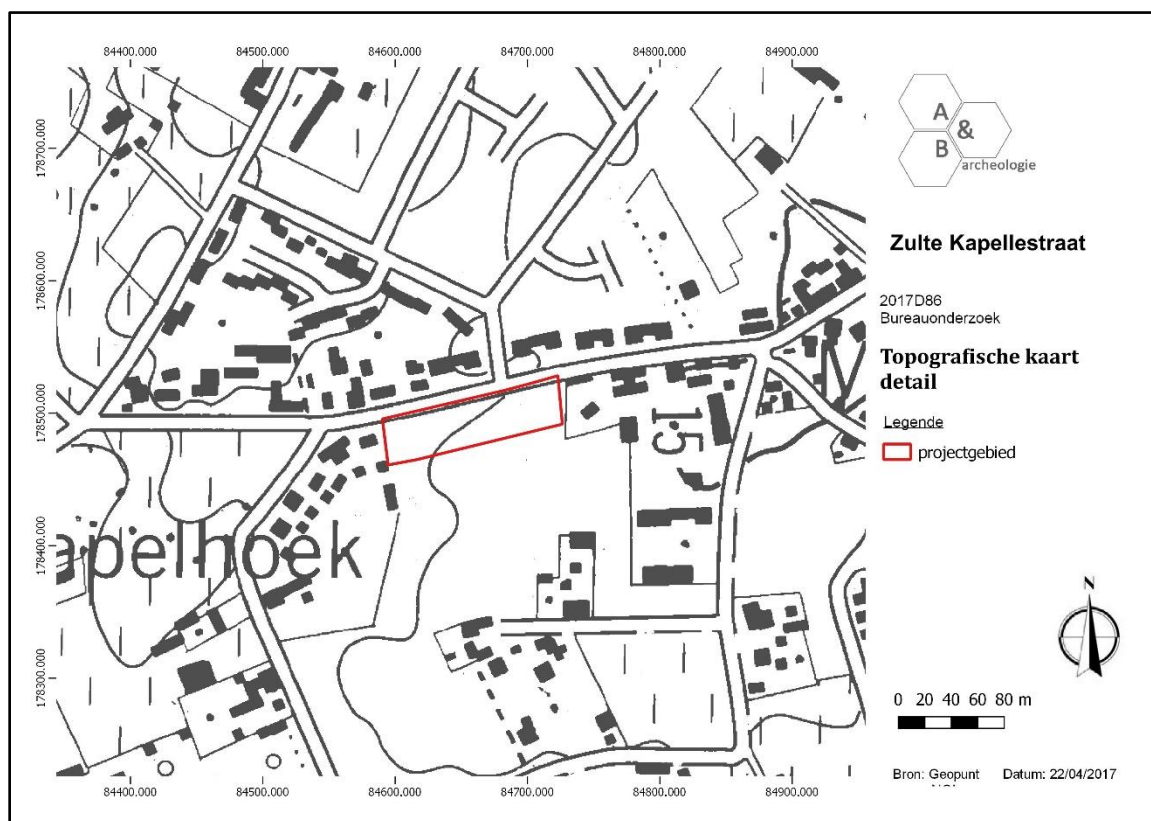
2.3. Landschappelijke ligging

2.3.1. Topografische situering

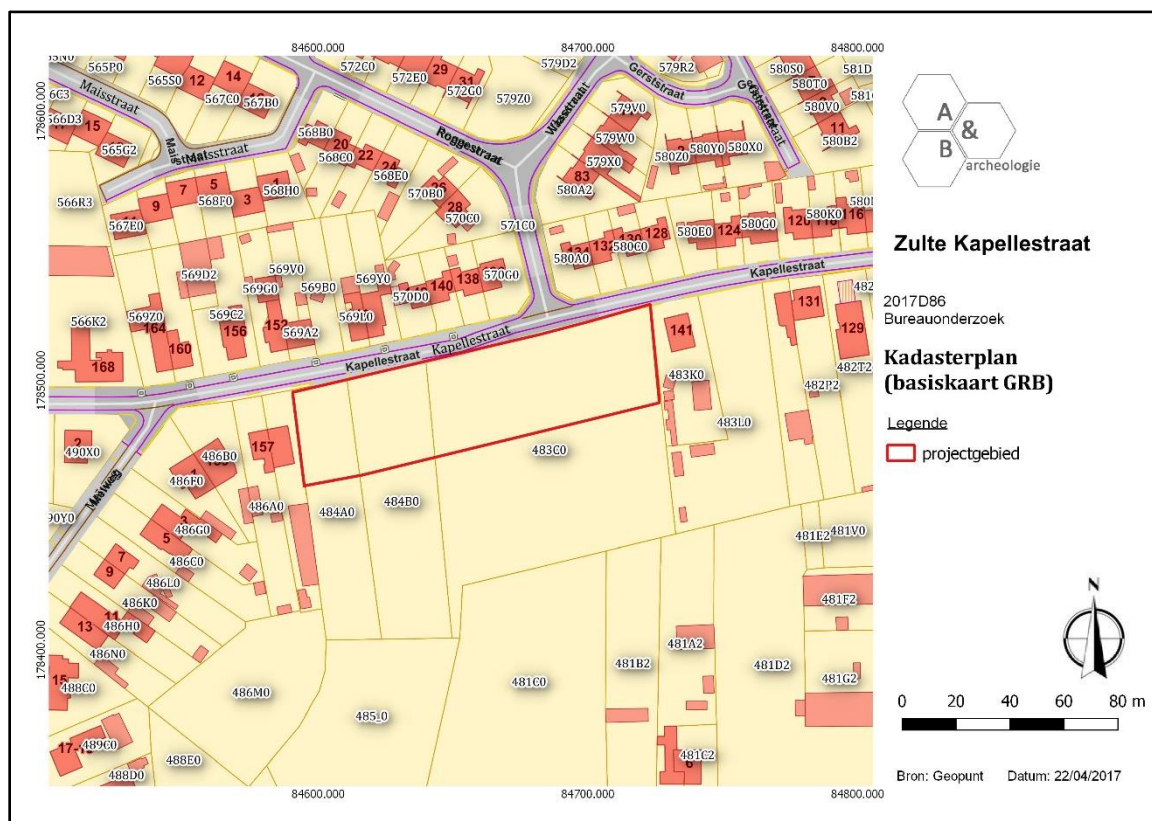
Het projectgebied bevindt zich te Zulte. De gemeente ligt in de provincie West-Vlaanderen. Zulte ligt net ten zuiden van de Leie en bestaat uit de deelgemeentes Olsene en Machelen. De gemeente Zulte ligt tussen de steden Deinze (in het noordoosten) en Waregem (in het zuidwesten). Het plangebied ligt ten zuiden van de Kapellestraat. Binnen het projectgebied bevinden zich geen waterlopen. Op ongeveer 750m ten westen van het plangebied bevindt zich een vertakking van de Leie. De percelen waarop de aanvraag betrekking hebben kunnen terug gevonden worden onder Zulte, Afdeling 1, Sectie B, perceelnrs. 483C, 484B en 484a.

Figuur 4 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

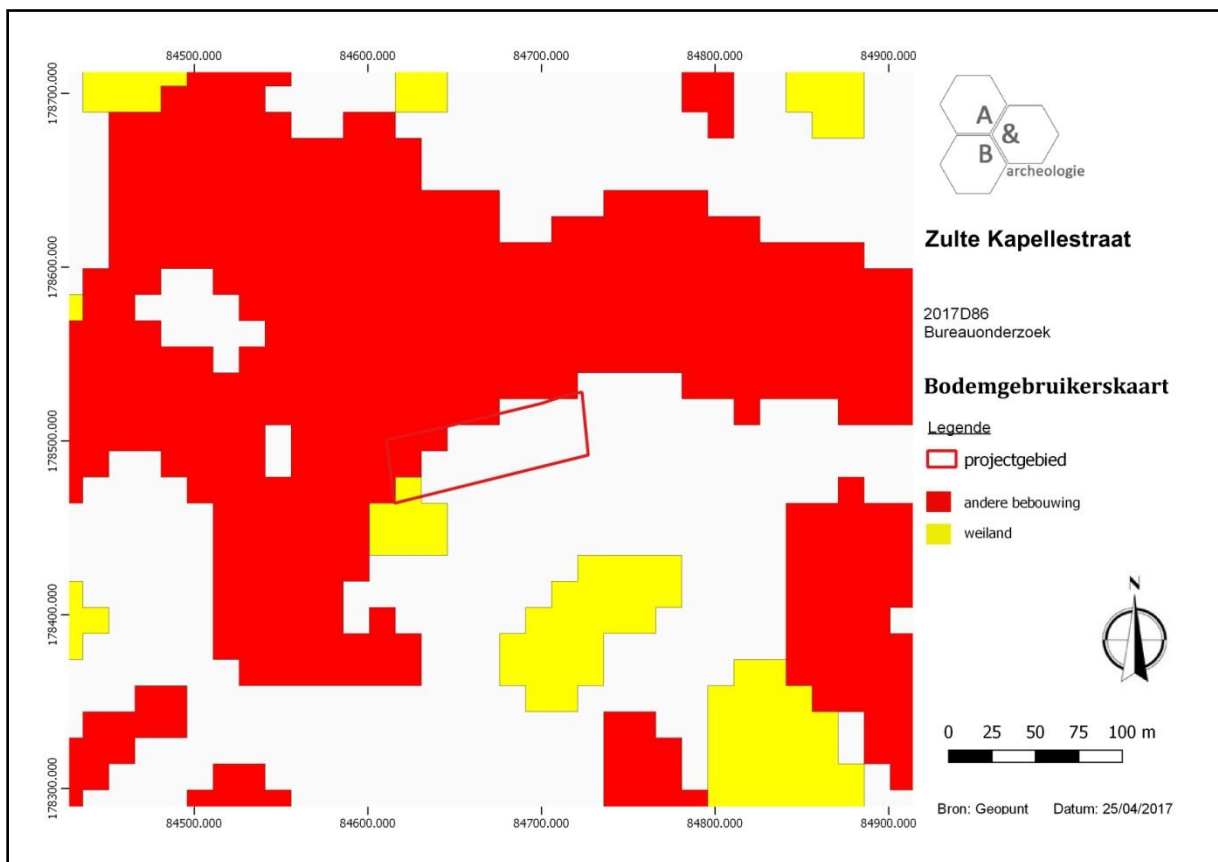

Figuur 5 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 6 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelnummers (bron: geopunt.be).

Op de bodemgebruiksk kaart van 2001 staat het gebied onderverdeeld in drie types. Het grootste deel van het terrein heeft een witte kleur. Dit komt overeen met een ingebruikname van het terrein als akkerland. In het noordwesten van het plangebied komt een rode kleur voor. Dit type geeft gebieden aan die voor het grootste deel worden bedekt door structuren zoals gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene delen en open bodem, tussen 30 en 80% is verhard. Het zuidwestelijke deel van het plangebied wordt geel ingekleurd, wat overeenkomt met weiland. In grote lijnen volgt de bodemgebruiksk kaart de actuele toestand, vooral de witte inkleuring die overeenkomt met het gebruik als akkerland.

Figuur 7 Zicht op de bodemgebruikerskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

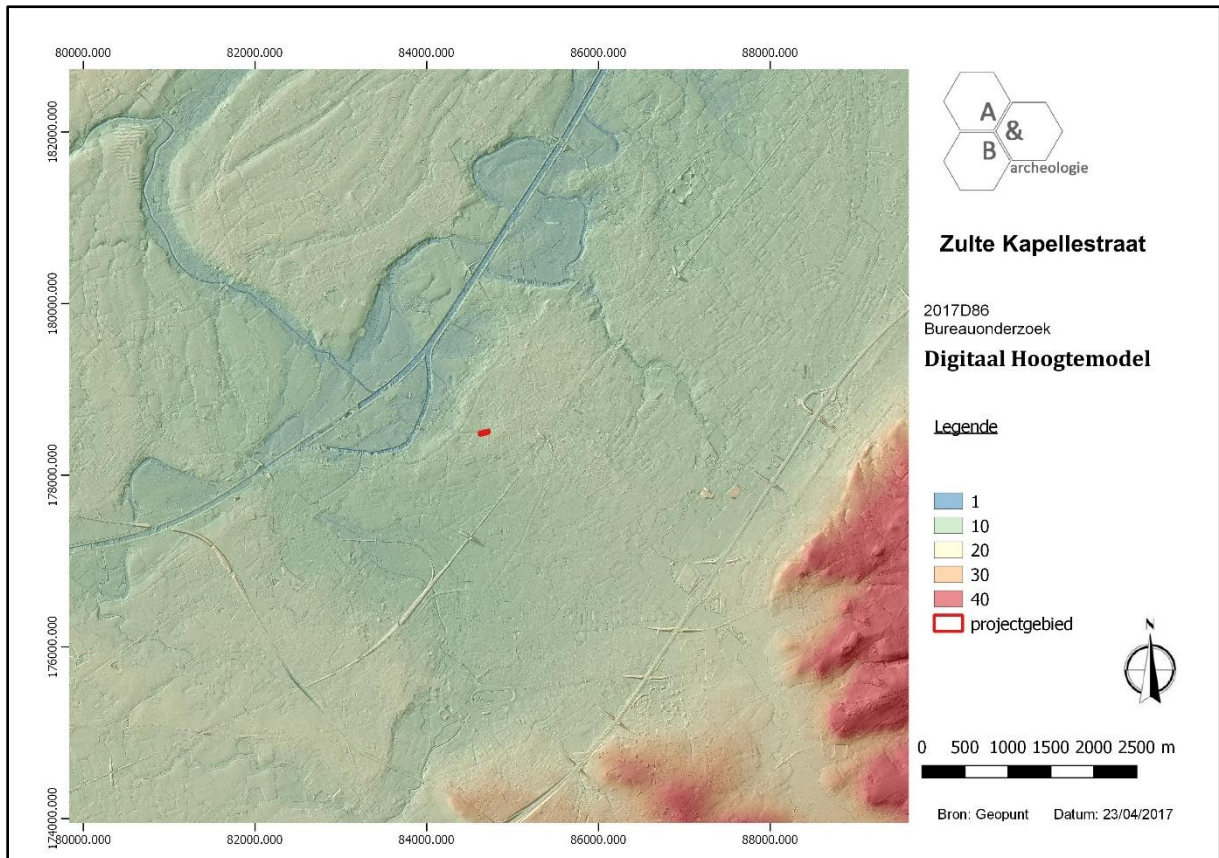
2.3.2. Landschappelijke situering

Het projectgebied bevindt zich in de Vlaamse Vallei. Deze Vlaamse Vallei erodeerde zich sinds het droogvallen van Noord-België aan het eind van het tertiair door de tertiaire substraten (2,5 miljoen jaar geleden). Op het digitaal hoogtemodel is te zien dat het projectgebied zich op een vrij brede NO-ZW georiënteerde rug bevindt. Deze rug bevindt zich op de oostzijde van de alluviale vlakte van de Leie. Het projectgebied bevindt zich op +13m TAW. Op hoogteprofiel 1 is te zien dat het plangebied lichtjes stijgt naar het oosten, van +13,8m TAW naar +14,8m TAW in het uiterste oosten. Het zuid-

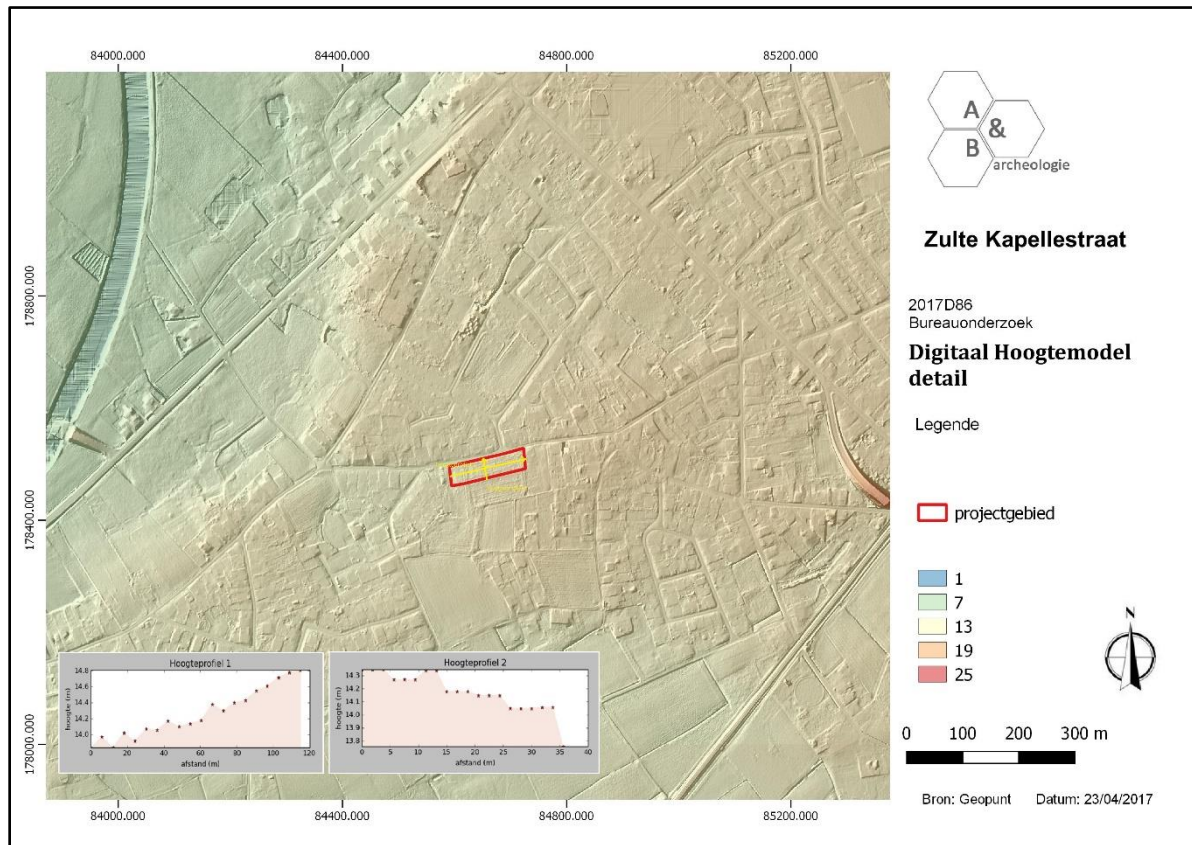

noord profiel 2 vertoont een lichte daling van het reliëf naar het noorden toe. Van +14,4m TAW in het zuiden naar +13,7m TAW in het noorden.

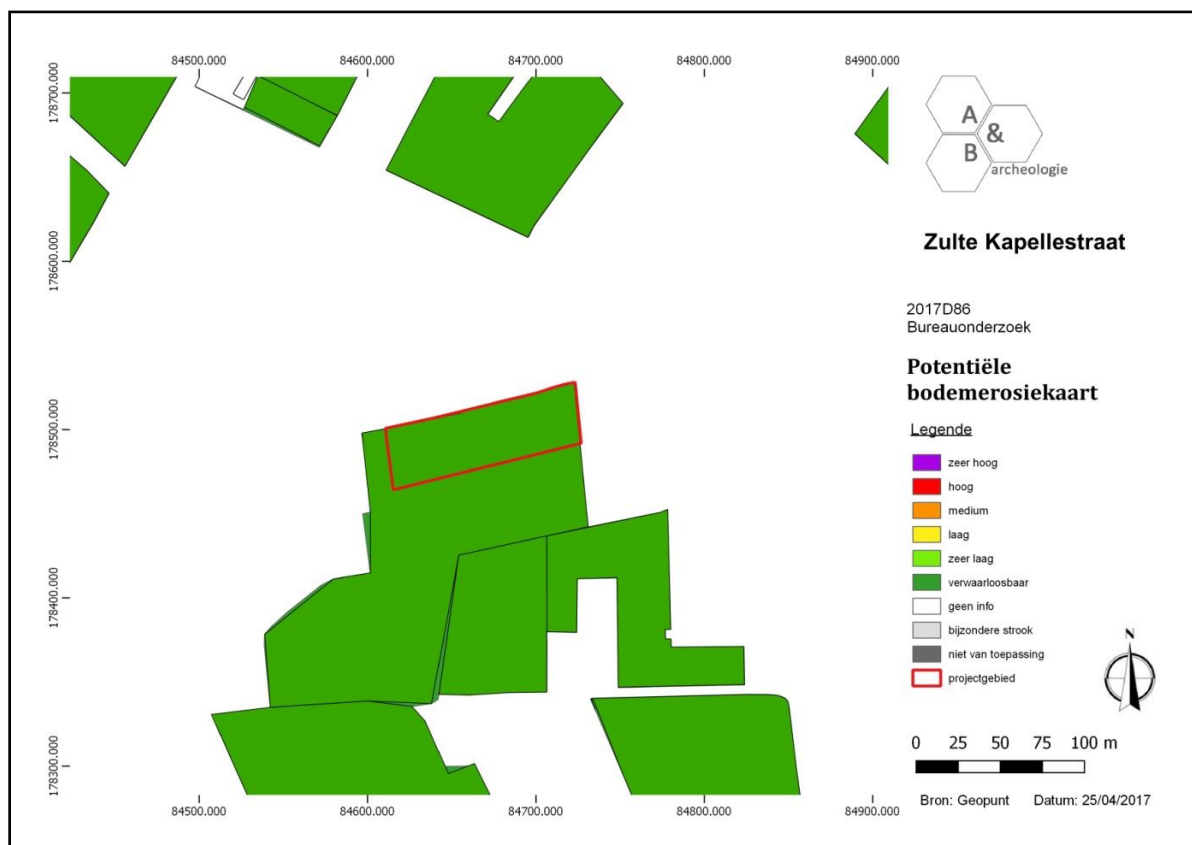
De bodemerosiekaart is ter hoogte van het plangebied groen gekleurd. Dit wijst op een verwaarloosbaar potentieel op erosie. De bodemerosiekaart houdt onder andere rekening met de hellingsgraad van het terrein.

Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

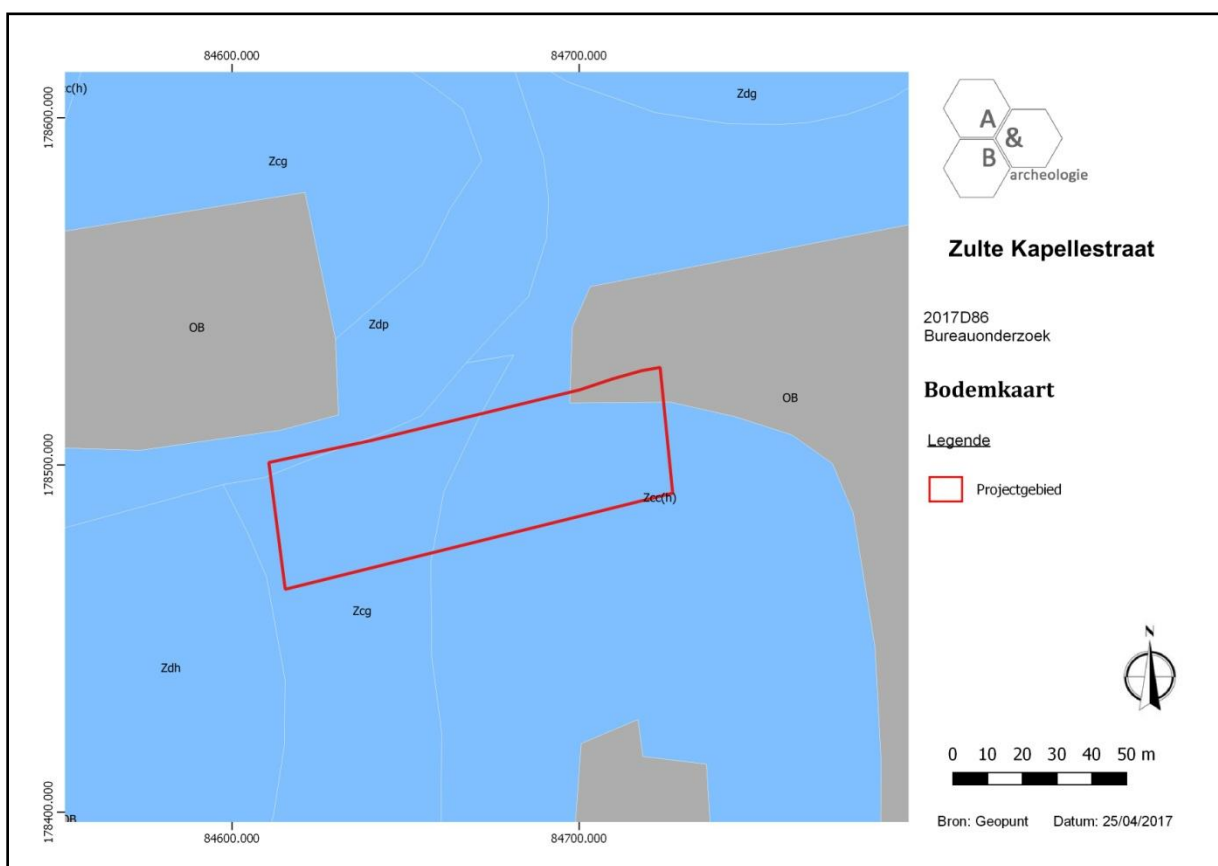
Figuur 9 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met de twee hoogteprofielen (bron: geopunt en AGIV).

Figuur 10 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Binnen de grenzen van het plangebied komen vier codes voor. In het noordoosten van het plangebied bevinden zich bebouwde gronden (OB). Ten zuiden van de OB-gronden worden Zcc(h) gronden aangetroffen. Dit is een matig droge zandbodem met een sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B-horizont. Op het westelijke deel van het plangebied komt het bodemtype Zcg voor. Dit is een matig droge zandbodem met een duidelijke ijzer en/of humus B-horizont. De noordoostelijke hoek, praktisch op de grens van het plangebied, komt overeen met code Zdp. Dit is een matig natte zandbodem zonder profielontwikkeling.

Figuur 11 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

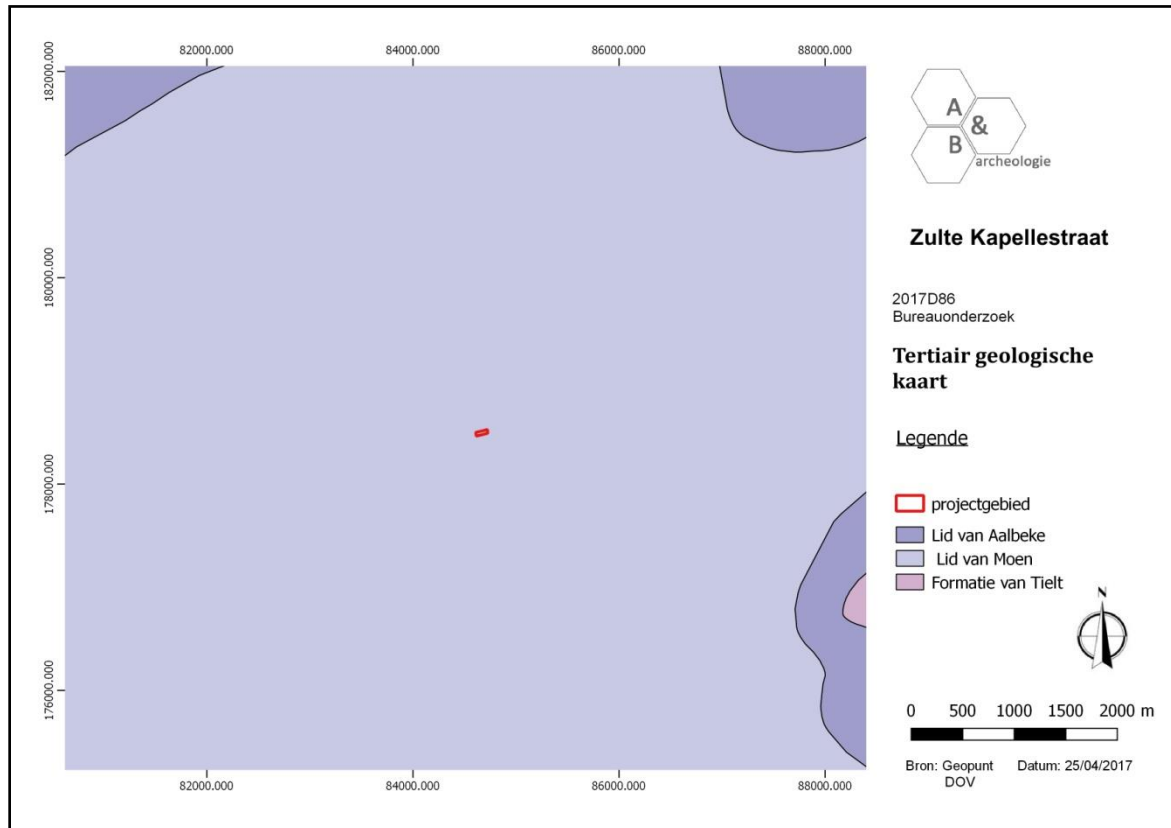
2.3.4. Geologische situering

De tertiair geologische kaart geeft weer dat het plangebied zich ter hoogte van het Lid van Moen bevindt. Dit is een heterogene kalkloze mariene kleiafzetting met siltige tot zandige tussenlagen die werd afgezet in de Formatie van Kortrijk.

De Quartair geologische kaart geeft aan dat de ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit het type 3 omschreven als volgt: Het betreft eolische afzettingen van zand tot silt van het

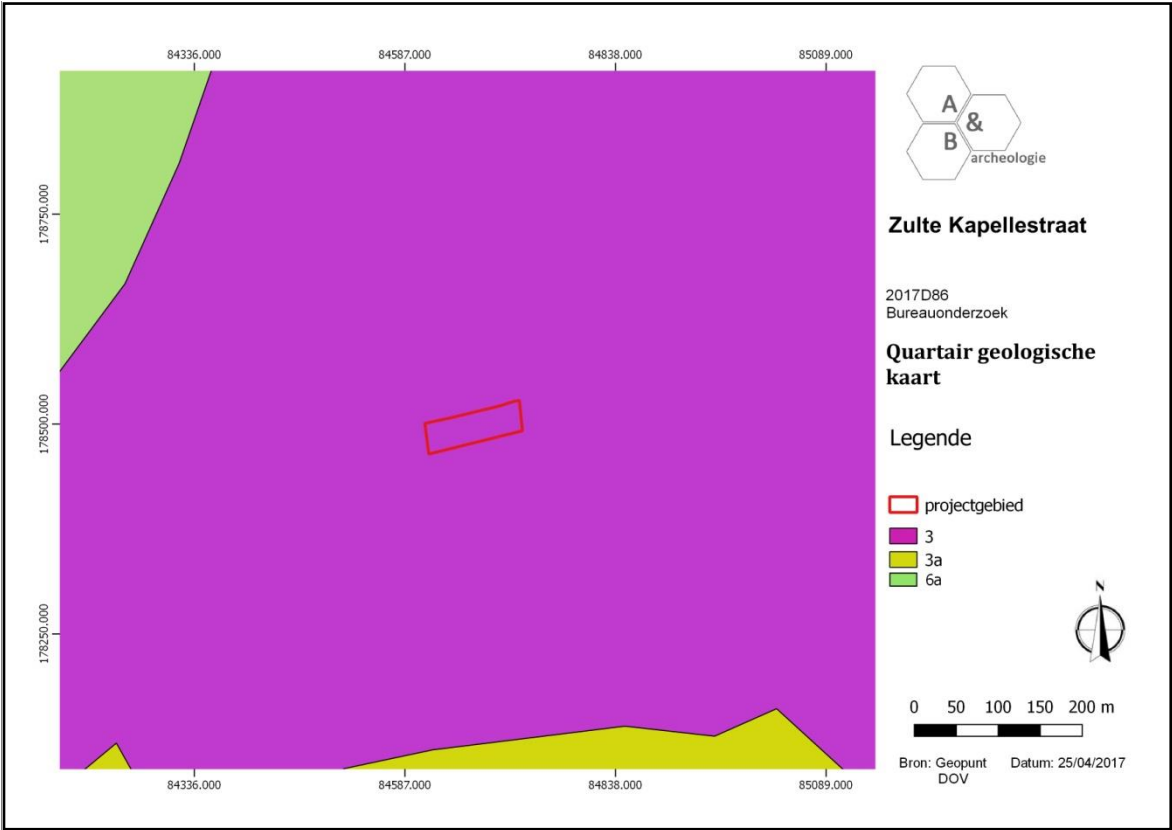
Weichseliaan (laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen (code **ELPw**), mogelijk kunnen ook hellingsafzettingen van het Quartair (**HQ**) aanwezig zijn. Onder deze sequentie bevinden zich fluvatieve afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

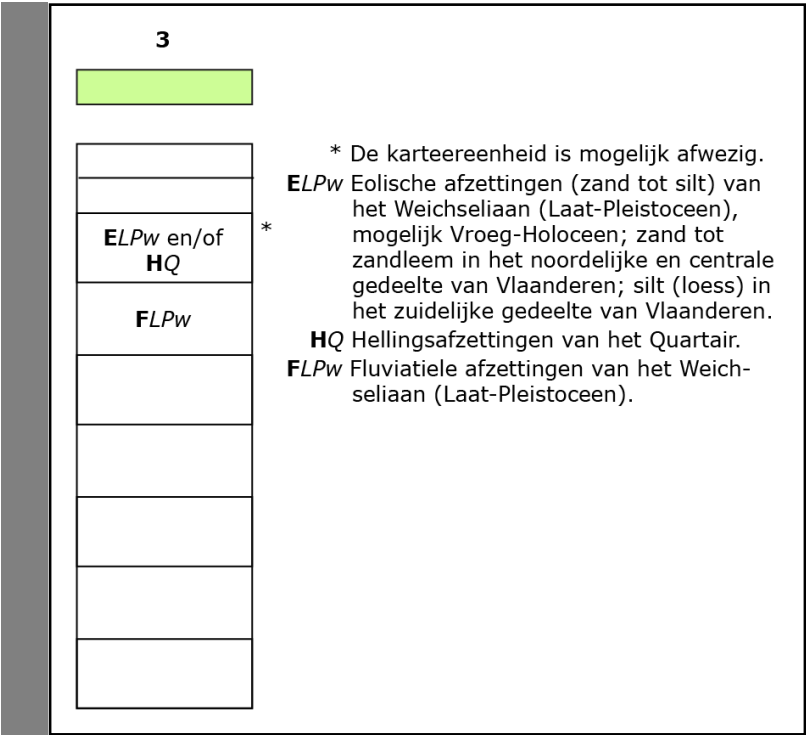

Figuur 12 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 13 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 14 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁶

De benaming 'Sulta' wordt voor het eerst gebruikt in 1182, vermoedelijk afgeleid van het Germaanse woord 'sula', wat modderpoel betekent. De naamsverklaring doet vermoeden dat de gemeente ontstaan is uit een Germaanse nederzetting aan de Leieboorden, een nederzetting van de Salische Franken. De grenzen van deze nederzetting werden gevormd door de natuurlijke waterlopen de Leie (noord en west), Zubeek (oost) en Gaverbeek (zuid) en werden waarschijnlijk in de loop van de 8ste eeuw vastgelegd tijdens de Karolingische heerschappij.

De huidige gemeentegrenzen vinden hun oorsprong in de grenzen van de kerkelijke parochies tijdens de middeleeuwen. De heerlijkheid van Zulte werd aanvankelijk 'Te Lake' genoemd, naar de bezittende familie uit de 13de eeuw. De heerlijkheid Te Lake kan gesitueerd worden rond het kasteel van Zulte. Aangezien er een parochiekerk gebouwd was op de heerlijkheid, wordt gesproken over een dorpsheerlijkheid. De heer van Zulte was onderdanig aan de Graaf van Vlaanderen.

De dorpsheerlijkheid Zulte vormde ruim drie eeuwen lang (halfweg 13de tot halfweg 16de eeuw) een unie met de dorpsheerlijkheid van Heester. Na de familie Te Lake kwam de heerlijkheid in handen van de families van Gavere, ook de Liedekerke genoemd, de graven van Hulst, d' Ennetieres en de Beer. Laatst genoemde verkocht de heerlijkheid in 1715 aan J.S. Limnander, heer van 'ter Werft'. De laatste heer van Zulte was K. Limnander.

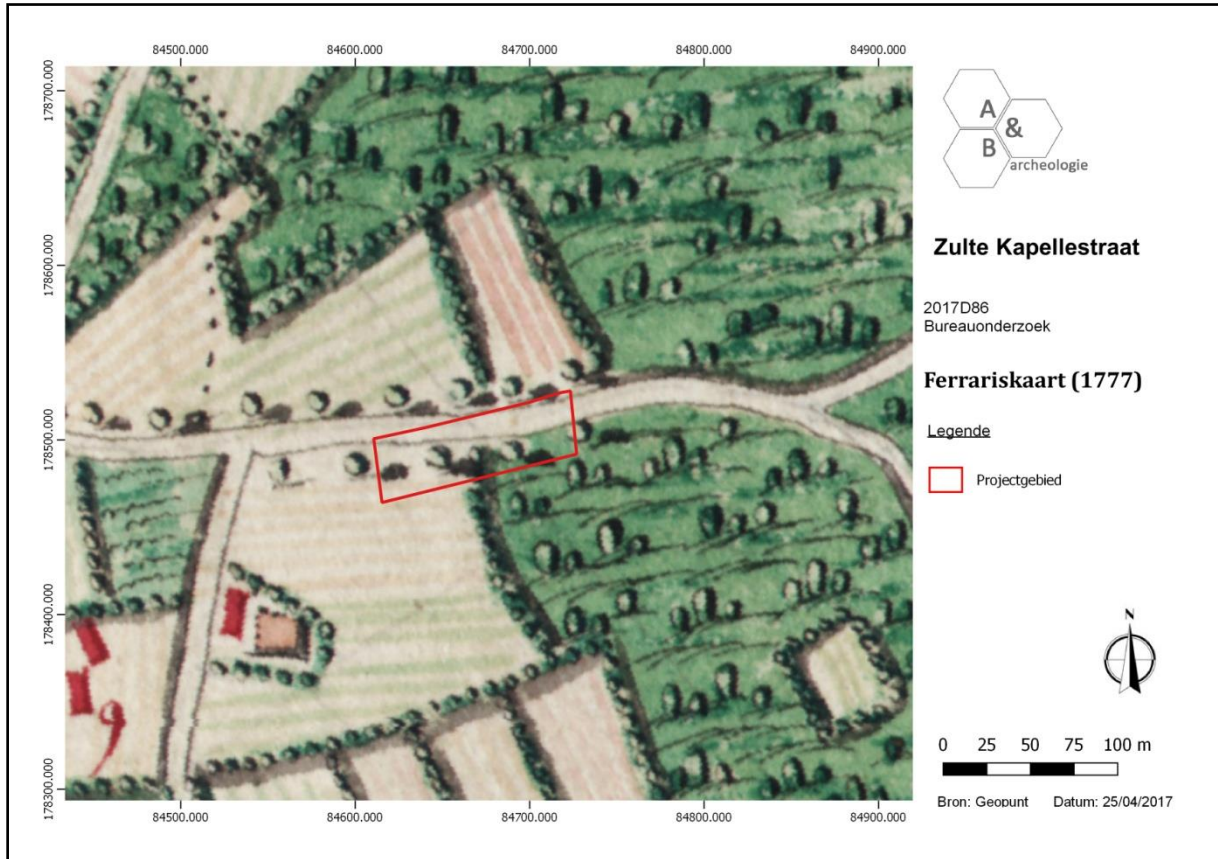
Voor de Franse Revolutie behoorde Zulte tot de kasselrij Kortrijk. De kasselrij was ingedeeld in 5 kantons, de zogenaamde roeden. Zulte behoorde tot de roede van Deinze. Na de annexatie bij de Franse Republiek (1795) werd het oude graafschap Vlaanderen opgedeeld in twee departementen (Leie en Schelde), met aan het hoofd een prefect. Zulte behoorde vanaf dat moment tot het Scheldepartement. Hieruit groeide later de provincie Oost-Vlaanderen.

De gemeente Zulte bestaat overwegend uit ziltige zandgronden die weinig geschikt zijn voor landbouw. De bossen verdwenen geleidelijk tijdens de 19de eeuw en maakten plaats voor akkerbouw. Tijdens de 20ste eeuw werd ook plaats geruimd voor woningbouw en industrie. Aan het eind van de 19de eeuw kwamen handel en nijverheid tot bloei onder impuls van de familie Martens. De familie richtte zich op stokerij-brouwerijen, breigoedateliers, leerlooierijen, wolwasserijen en wolspinnerijen. Door de uitbouw van het (spoor)wegennet en de verbreding en kanalisering van de Leie (1972) werd ook de industrie in de regio verder gestimuleerd.

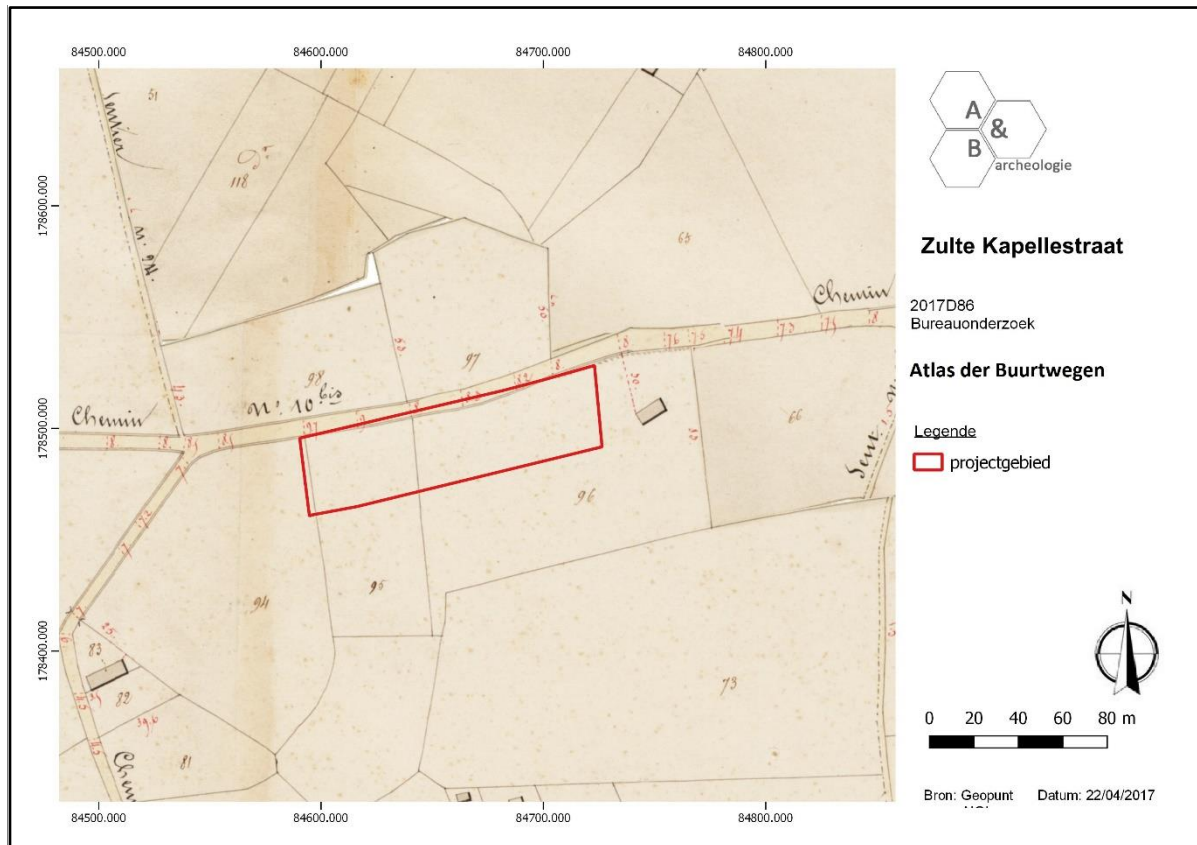
De oudste kaart die geraadpleegd kan worden voor het plangebied betreft de kaart van Ferraris (1777). Op deze kaart is te zien dat het oostelijke deel van het plangebied bebost is. Het westelijke deel is in gebruik als akkerland. Op de Atlas der Buurtwegen (1840) is een perceelsgrens zichtbaar. Ten oosten van het projectgebied is een woning zichtbaar. De kaart Vandemaelen (1846-1854) is weinig gedetailleerd. Ten oosten van het plangebied staat het gebouw afgebeeld. Ten zuiden van het projectgebied kan een zone waargenomen worden die nog altijd flink bebost is.

⁶ Tekst gebaseerd op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121378> en <https://www.zulte.be/website/5-www/9-www.html> (geraadpleegd op 27/04/2017)

De Popp-kaart (1842-1879) toont opnieuw een duidelijke perceelsindeling. De orthofoto uit 1971 is niet van een goede kwaliteit. Vermoedelijk is te zien dat het projectgebied in gebruik is als akkerland. Dit wordt bevestigd op de orthofoto's van 1990 en 2016.

Figuur 15 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).

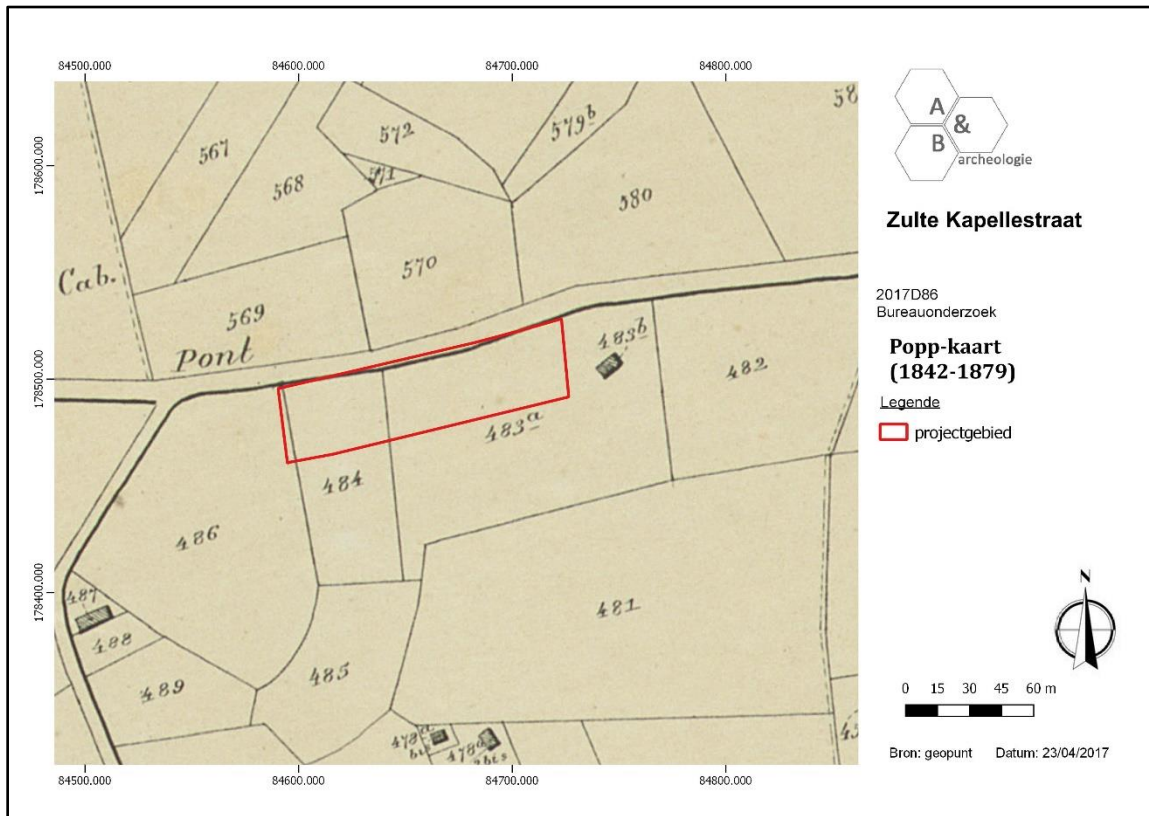

Figuur 16 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (bron: geopunt.be).

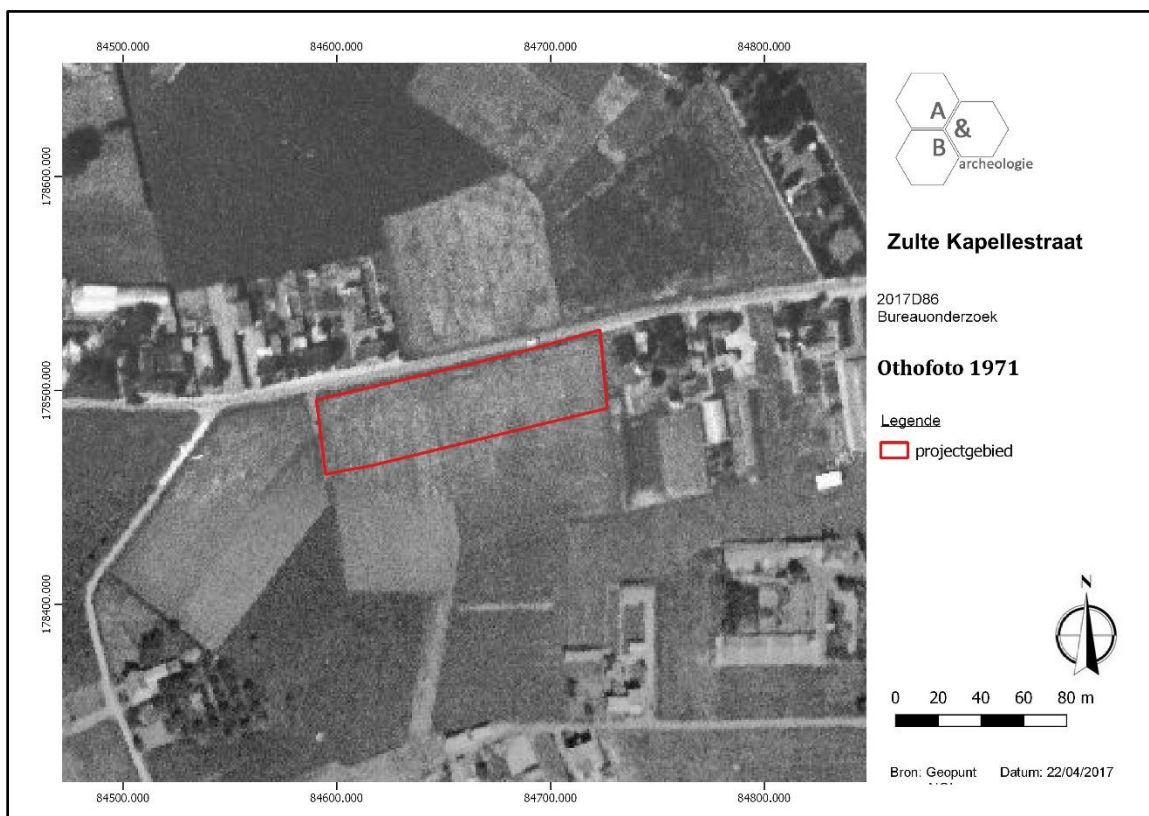

Figuur 17 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (1846-1854) (bron: geopunt.be).

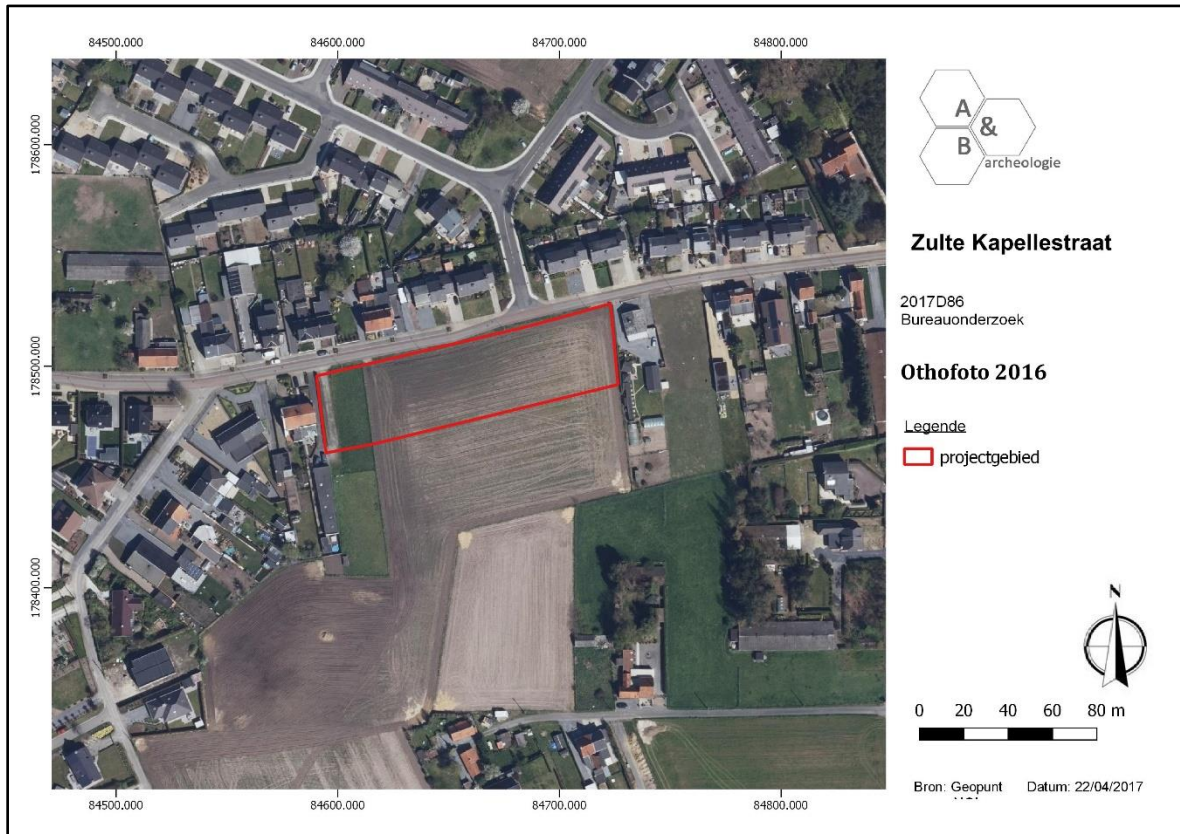
Figuur 18 Uitsnede uit de kaart van Popp (1842-1879) (bron: geopunt.be).

Figuur 19 Zicht op het plangebied op de Orthofoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 20 Zicht op het plangebied op de Orthofoto van 1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 21 Zicht op het plangebied op de Orthofoto van 2016 (bron: geopunt).

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden in de omgeving van het projectgebied een aantal sites aangegeven, die hiernavolgend besproken worden. De sites hebben vooral betrekking op bestaande structuren. Opgravingen zijn beperkt in de directe omgeving tot één vroeg 20ste eeuwse onderzoek.

Op circa 500m ten noordwesten, en tevens in de Kapellestraat, werd tijdens rioleringswerken lithisch materiaal uit de **steentijd** aangetroffen. Het gaat om CAI locatie 32884. Op 1,5km ten zuidoosten van het plangebied, op CAI locatie 32882, werd tijdens een opgraving⁷ aan het begin van de 20ste eeuw een neolithische nederzetting aangetroffen met vrij veel lithisch materiaal en aardewerk.

Op 500m ten zuidwesten van het plangebied bevindt zich CAI locatie 174. Hier zou zich een **Romeinse** nederzetting bevinden. Meer info is over deze locatie niet gevonden.

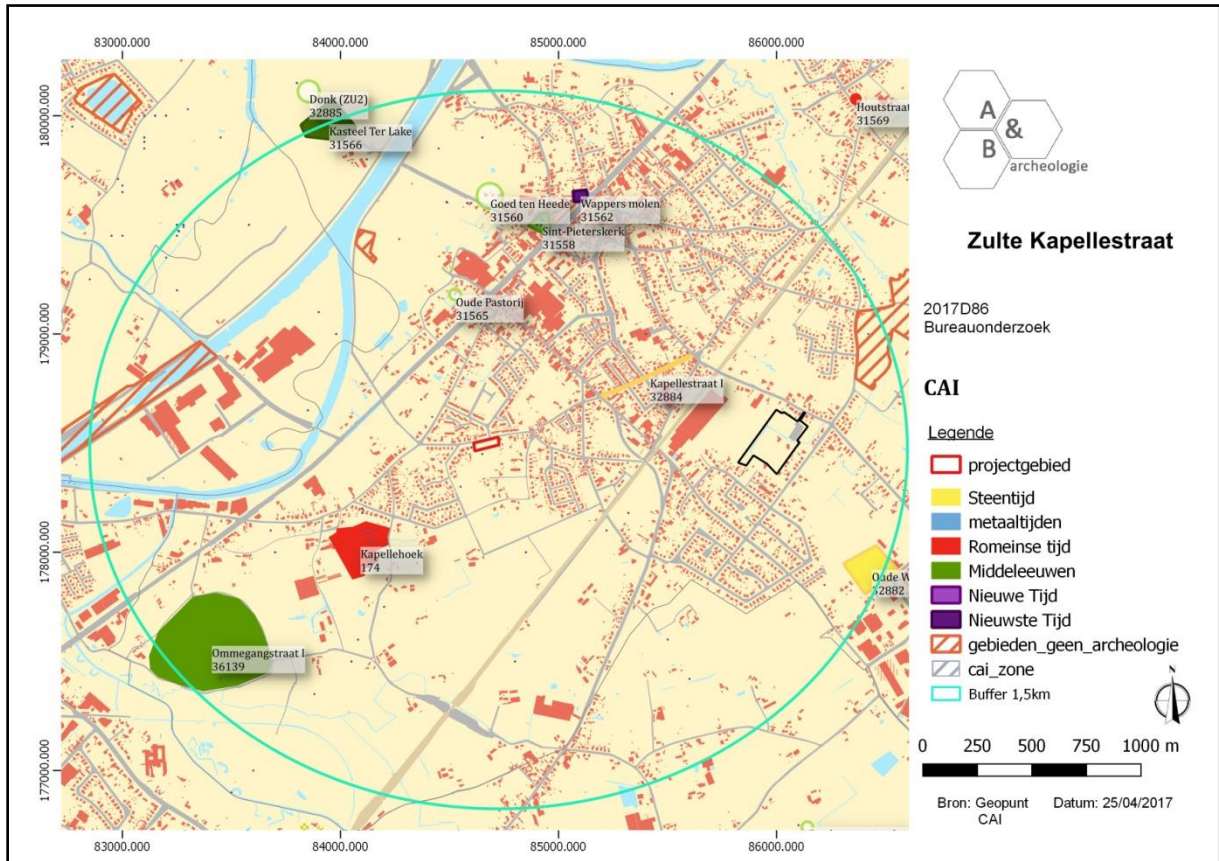
Uit de **middeleeuwen** kan CAI locatie 31558 vermeld worden, 700m ten noorden van het plangebied. Het betreft de Sint-Pieterskerk. Deze heeft vermoedelijk een Romaanse oorsprong. Op 1,2km ten zuidwesten van het plangebied bevindt zich een site met walgracht. Het betreft CAI locatie 36139. Op 1,5km ten noordwesten van het plangebied bevindt zich het Kasteel Ter Lake, CAI locatie 31566. Het kasteel zou haar oorsprong hebben in de late middeleeuwen en werd waarschijnlijk gesloopt in de eerste helft van de 18de eeuw.

Op 750 m ten noorden van het plangebied bevindt zich een **19de eeuwse** windmolen die in 1869 omgebouwd werd tot een stoomolieslagerij en maalderij. Het betreft CAI locatie 31562.

---

⁷ DE LOE A., 1905, pp. 172-173.

Figuur 22 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van de bureaustudie kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Op basis van de 18de eeuwse Ferrariskaart kan gesteld worden dat het westelijke deel van het plangebied in gebruik was als akkerland. Het oostelijke deel was bebost.
- Voor de periode voor de 18de eeuw zijn geen bronnen beschikbaar waardoor de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kan gestaafd worden.
- Het projectgebied is in de 19de en de 20ste eeuw nog altijd in gebruik als akkerland. Dit kan duidelijk gestaafd worden op basis van de cartografische en luchtfotografische bronnen. Bewoning of verstoringen werden niet vastgesteld tijdens de bureaustudie.
- Op archeologisch vlak kan gesteld worden dat er een matig tot hoge potentiële waarde aan het terrein kan toegeschreven worden. In de omstreken werden verschillende vondsten geattesteerd gaande van de steentijden tot de middeleeuwen.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkenkend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

Aan de zuidzijde van de Kapellestraat plant de initiatiefnemer de bouw van enkele woningen. Het betreft in totaal 11 nieuwbouwwoningen met tuinen. Een nieuwe weg en zal de verbinding maken met de Kapellestraat en dienst doen als ontsluitingsmogelijkheid.

De geplande werken hebben een nefaste impact in de bodem over het volledige plangebied en zullen het potentiële archeologisch erfgoed verstoren. Bovendien kan uit het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd worden. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden. Er zijn geen aanwijzingen op de bodemkaart voor de aanwezigheid van begraven archeologische niveaus of de kans op *in situ* aanwezigheid van steentijdartefacten.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval zijn beide onderzoeksmethodes niet zinvol om uit te voeren en kunnen dus buiten beschouwing genomen worden.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden. Er zijn geen bodemkundige aanwijzingen voor de aanwezigheid van begraven archeologische niveaus of *in situ* steentijdartefacten.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de oppervlakte van het terrein, de geplande werken en de hoge potentiële archeologische waarde is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk.

Het totale terrein is 3450m² groot waarvan 10% oftewel 345m² dient onderzocht te worden door middel van proefsleuven. Aanvullend hierbij moet nog voor 2,5% oftewel 86m² aan kijkvensters, dwars- of volgsleuven aangelegd te worden. In totaal wordt zo 12,5% oftewel 431m² onderzocht. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Voor het projectgebied zelf zijn geen archeologische gegevens gekend. Wel bevinden zich in de nabije omgeving sites uit de steentijden tot de (post)midleeeuwen. Er is een hoog archeologisch potentieel voor het terrein. Historische bronnen geven geen bewoning aan in de 18de eeuw. Tot vandaag is het projectgebied in gebruik als akkerland.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Er werden geen aanwijzingen aangetroffen die op een verstoring van de bodem duiden.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Er zijn geen gegevens bekend over eventuele landschappelijke factoren en de bewaringstoestand van eventuele archeologische sporen.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Aan de zuidzijde van de Poelstraat plant de initiatiefnemer de bouw van enkele woningen. Het betreft in totaal 11 nieuwbouwwoningen met tuinen. Een nieuwe wegenis zal de verbinding maken met de Kapellestraat. Het geplande werken zullen het volledige projectgebied 4350m² verstoren.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. Echter gezien de direct omliggende sites is de kans op het aantreffen van archeologische sporen reëel. Sporen van de steentijden tot de (post)midleeeuwen kunnen verwacht worden.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Er dient een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden over het volledige plangebied. Dit onderzoek bestaat uit een 3 parallelle, onderbroken sleuven volgens een O-W oriëntatie. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel van het terrein in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen.

4. Samenvatting

Het terrein bevindt zich aan de Kapellestraat te Zulte (West-Vlaanderen). De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 4350m². Het betreft perceelnummers 483c, 484b en 484a. Momenteel is het plangebied in gebruik als akkerland.

Binnen de grenzen van het plangebied komen vier codes voor. In het noordoosten van het plangebied bevinden zich bebouwde gronden (OB). Ten zuiden van de OB-gronden worden Zcc(h) gronden aangetroffen. Dit is een matig droge zandbodem met een sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B-horizont. Op het westelijke deel van het plangebied komt code Zcg voor. Dit is een matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B-horizont. De noordoostelijke hoek, praktisch op de grens van het plangebied, komt overeen met code Zdp. Dit is een matig natte zandbodem zonder profiel.

Voor het projectgebied zelf zijn geen archeologische gegevens gekend. Wel bevinden zich in de nabije omgeving sites uit de steentijden tot de (post)middeleeuwen. Er is een matig tot hoog archeologisch potentieel voor het terrein. Historische bronnen geven geen bewoning aan in de 18de eeuw. In de 19de eeuw en 20ste eeuw zijn de gronden steeds in gebruik geweest als akkerland. Aanwijzingen voor verstoringen werden niet vastgesteld.

Aan de zuidzijde van de Kapellestraat plant de initiatiefnemer de bouw van enkele woningen. Het betreft in totaal 11 nieuwbouwwoningen met tuinen. Een nieuwe wegenis zal de verbinding maken met de Kapellestraat.

De geplande werken hebben een nefaste impact in de bodem over het volledige plangebied en zullen het potentiële archeologisch erfgoed verstoren. Bovendien kan uit het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd worden. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren in de vorm van proefsleuven.

5. Bibliografie

- <https://www.cartesius.be>
- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <https://www.geopunt.be>
- <https://www.google.be>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- <https://www.NGI.be>
- <https://www.zulte.be/website/5-www/9-www.html>
- DE LOE A., 1905, Rapport général sur les recherches et les fouilles exécutées par la Société pendant l'exercice 1903. Recherches et fouilles à Zulte (Flandre orientale), in: *Annales de la Société d'archéologie de Bruxelles*, 19; pp. 172-173.

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het projectgebied (bron: google.be).	7
Figuur 2 Uitsnede uit het plan geplande werken (bron: initiatiefnemer).	8
Figuur 3 Detailopname van het plan geplande werken (bron: initiatiefnemer).	9
Figuur 4 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	10
Figuur 5 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). ..	11
Figuur 6 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt.be). ...	11
Figuur 7 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)...	12
Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).	13
Figuur 9 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met de twee hoogteprofielen (bron: geopunt en AGIV).	14
Figuur 10 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).	14
Figuur 11 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).	15
Figuur 12 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	16
Figuur 13 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	17
Figuur 14 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	17
Figuur 15 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).	19
Figuur 16 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (bron: geopunt.be).	20
Figuur 17 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (1846-1854) (bron: geopunt.be).	20
Figuur 18 Uitsnede uit de kaart van Popp (1842-1879) (bron: geopunt.be).	21
Figuur 19 Zicht op het plangebied op de Orthofoto van 1971 (bron: geopunt.be).	21
Figuur 20 Zicht op het plangebied op de Orthofoto van 1990 (bron: geopunt.be).	22
Figuur 21 Zicht op het plangebied op de Orthofoto van 2016 (bron: geopunt).	22
Figuur 22 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).	24